

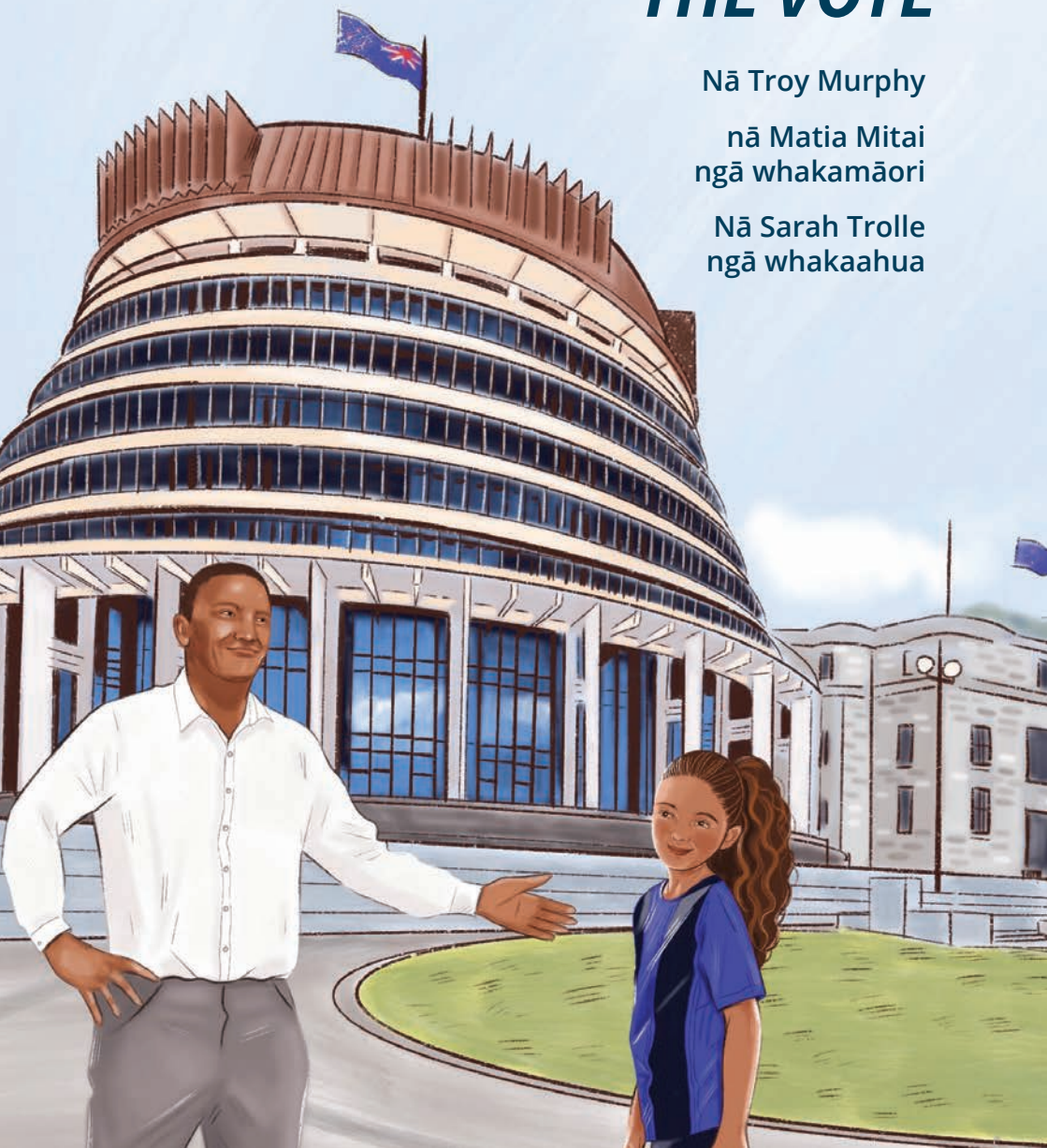
Te Pōti

THE VOTE

Nā Troy Murphy

nā Matia Mitai
ngā whakamāori

Nā Sarah Trolle
ngā whakaahua

Published 2022 by the Parliamentary Service,
Parliament Buildings, Molesworth Street, Wellington
www.govt.nz/organisations/parliamentary-service/

All rights reserved.

Enquiries should be made to the publisher.

ISBN 978 0 473 64478 9

Te Pōti

THE VOTE

Nā Troy Murphy

nā Matia Mitai ngā whakamāori

Nā Sarah Trolle ngā whakaahua

He wā tina māhanahana i te kura o Kiwikiwi. I oma a Hinekura ki te whīra kura me tōna hoa hou, me Louie. Ka tāpiri atu ai rāua ki ētahi atu tamariki e whakarārangi kē ana.

“Ki ahau, ki a koe, ki ahau.” ka rongo atu a Hinekura i tētahi tama nunui e kōwhiri tīma ana.

Nā Louie i whāki atu ko Bronx tōna ingoa. Nā Bronx te pōro poiwhana kotahi o te kura, nā reira ia i kōwhiri ai ko wai rā ka tākaro mā tōna tīma. He rite tonu tāna kōwhiri atu i ngā tino kaitākaro mā tōna tīma, nā tēnā i kore ai rātou e mīeretia. I rite tonu hoki tā Louie noho ki te tīma ka mīeretia, engari, tē aro i a Louie – ko tāna he aro noa ki te tākaro poiwhana.

“Ki ahau, ki ahau. Ā, kei konā koe Louie riki! Ko Ngāti Mīere te tīma mōhou,” te mingo iho a Bronx.

“A koe nā hoki, te hine hou,” te kōrero iho a Bronx ki a Hinekura, me te rere parahako atu o ngā ringa.

Ka hora ngā tīma i te whīra tākaro. Ka whiua e Bronx te pōro ki ngā hau. Tere tonu atu tā Hinekura kapo ake i te pōro, kātahi ka whanaia kahatia. Ka ohorere a Louie i te terenga o te pōro ka hipa tonu atu i te kaitiakikia uru atu ki te pae piro.

“Ānana!” te hāmama a Louie. “Taiea tonu tēnā, Hinekura!”

“E aha kē ana koutou?” te tīwaha a Bronx. “E mīeretia ana tātou e ia! E aro ki te kēmu!”

Ka taki anō a Bronx mā i te kēmu. Ka tīmata te tīma o Bronx. Ka ngana a Bronx ki te pāhi i te pōro, ēngari ka haukotia e Hinekura, ka omakia ai i te roanga o te whīra. Āmaimai ana te kaitiaki i te rerenga o te waewae o Hinekura.

Kāo!” te hāparangi a Bronx, e ngana rawa atu nei ki te kokoti i a Hinekura, engari i tōmuri rawa. Ka whana a Hinekura i te pōro, ka rere, ka hipa i te kaiārai, ka piro anō.

“Āe mārika! Ka toa pea hoki tātou!” te whakatauākī ake a Louie nō Hinekura e pakaki ana i ngā ringa o ōna hoa.

Kitea kautia ana te whakatakariri o Bronx, ka tikina atu e ia te pōro ka kawea atu ai ki te rārangi haurua. “Nā, kua kore anō ngā piro, ā, e tīmata ana anō te kēmu.”

“He aha?! Kāore tēnā e tika!” te karanga a Louie.

“Nāku te pōro, māku ngā ture, Louie riki.”

“I tēnei karawhiunga, ko koe ki tōku tīma,” te kī a Bronx, e tohu ana ki a Hinekura.

Whākanakana ana te whakahoki o ōna kanohi, “E hē!”

“Nāku te pōro, nāku ngā ture! Ka tākaro koe māku, ka haria atu rānei tāku pōro.” te kapatau atu a Bronx i a ia e pupuri ake ana i te pōro.

“Ha, kātahi te tangata whakawetiweti ko koe! E kore au e tākaro!” te kī a Hinekura i a ia e wehe ana i te whīra tākaro.

“Tē aro i au, āpōpō atu, me kua koe e pōhēhē ka tākaro tahi koe ki a mātou.

“Kua aukatia koe!” te karanga iho a Bronx ki a ia.

Kāore a Hinekura i paku kōrero ki ōna hoa mō te paunga o te ahiahi.

“E kare, i pēhea rā tō rangi tuatahi i tō kura hou?” te pātai a te matua o Hinekura i tāna tiki atu i a ia i te kura.

Ka titiro iho a Hinekura ki ōna hū. “Kāore i pārekareka, nērā? E pai ana, e Hine. Ko au hei taituarā mōhou mēnā kei te pīrangi kōrero, ka pai?”

Kārekau a Hinekura i paku hamumu, ka hikoi ngū ai rāua ki te kāinga.

I te taenga atu ki te kāinga ka kotahi tonu atu a Hinekura ki tōna rūma, ka katia te kuaha, ka piki ake ki tōna moenga.

I a ia e whakakopa ana i tāna tino teti pea, ka tangi hotuhotu ia kia warea rānōtia e te moe.

Oho ake ana ia i te pātōtō o te kūaha.

Ka titiro atu tōna matua mai i te kūaha, “Kua taka te kai. E hia kai ana?”

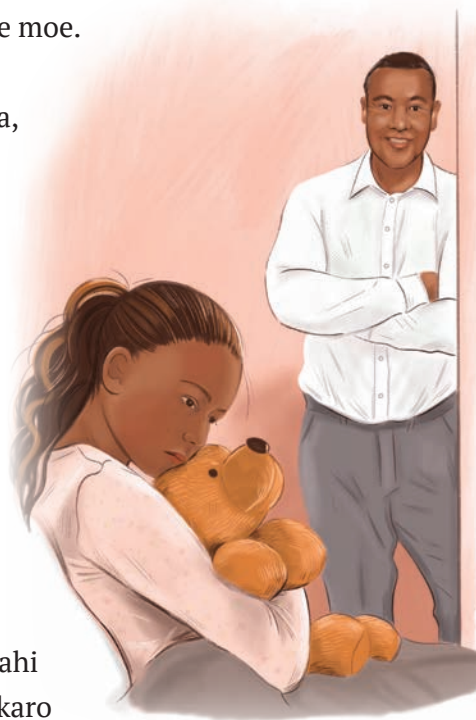
Ka rongu atu a Hinekura i te ngunguru o tōna puku. “Ka pai mai koe mēnā au ka kai i tōku nei rūma, e pā?” E whango ana tōna reo.

“E mōhio kē ana koe ko te tēpu anake te wāhi kai. Ki te whākī mai koe i ahatia koe, kātahi anō pea ka whakaaetia tō kai i tō rūma, mō tēnei wā kotahi, nē?”

I a Hinekura e ngana nei ki te pupuri iho i ōna roimata, ka mea atu ia, “Tērā tētahi tama i te kura, kāore nei e whakaae kia tākaro poiwhana ai au i te mea nānā te pōro! I whakakore anō ia i ngā piro i muri mai i āku piro e rua. Kāore e tika ana!”

“Auē, kāore tēnā i te pai,” tāna kī atu, i a ia e rūrū ana i tōna upoko.

“Mā ngā ture ka tika. Mēnā e panoni ana tētahi i ngā ture hei pāinga mōna ake, ka kore e tika te tākaro.”

“Kua pērātia rānei koe, e pā?” te pātai a Hinekura.

“Kua aua noa ake te wā,” tāna kōrero. “Kāore nei au e tākaro hākinakina i ēnei rangi nei, ā, ko ngā tikanga e whāia nei e au ko ngā ture kāwanatanga – e kore koe e hiahia ki te takahi i ērā rā!” te katakata atu a te matua o Hinekura. Ka kite atu ia i te rangirua o Hinekura. “Ko te ture kāwanatanga te ture me whai e te motu katoa. Ki te kore e whāia e tētahi, ka rarurarungia e te pirihiimana.”

“E mea ana koe, ki te whākī atu au ki te pirihiimana mō Bronx, ka raruraru pea ia, ka mauheretia hoki pea?” te patipati a Hinekura.

“Kāo. Wairuatoa ana ehara te mahi hīanga i te takahanga ture.,” tāna whakautu.

“Me pērā ka tika! Ko wai te hunga whakamana ture? Me kī atu ki a rātou!” te whakatau ake a Hinekura.

Ka menemene te matua o Hinekura, “Ko te Pāremata te hunga whakamana ture.”

“He aha ia nei te Pāremata?” te ui pākiki a Hinekura.

“He kāhui tāngata te Pāremata i kōwhirihia rā e te motu ki te whakamana i ngā ture,” te kī a te matua o Hinekura. “E mōhio ana koe, kei konei kei Pōneke nei te Pāremata, ā, kāore noa iho e tawhiti i tō kura hou. Me toro pea tāua hei āpōpō?”

“Tēnā koa!”

I te ahiahi e whai ake ana, tē taea e Hinekura ōna kare ā-roto te pēhi iho nō rāua e tū ana i te ātea o mua o te Pāremata. Titiro ake ana ia ki ngā whare nunui e toru me te kauanuanu o roto. Ko tētahi he hanga porohita e pūkei ana, ā, he haki i te tihi.

Ko te mea kiwikiwi o waenganui i hangā ki te kōhatu, ā, he arapiki e piki atu ana.

Ko te whare tae oneone i te taha katau mei kore ake te whare karakia me te tuanui koikoi me ōna matapihi karaehe.

“Kia tomokia atu e tāua mā te Whare Mīere,” te kī atu a te matua o Hinekura, nōna e whakatata atu ana ki te whare porohita nunui. “Kāore he paraihe mō tōna whakaingoatanga!”

Pukukata ana a Hinekura i a rāua e tomo atu ana ki te tomokanga. Ka kite ia i kō atu rā ētahi tāngata he pirihamana te hanga.

“Ināianeī me haere tāua mā ngā matawai whakahaumaru, pēnā hoki i tā tāua i mahi ai i te taunga rererangi i te rerenga mai i Tāmaki i tērā wiki.”

“Mō te aha te whakahaumaru?” te pātai a Hinekura.

“Nā, nā te mea he tini rangatira o te motu e mahi ana i konei, pērā me te Pirimia; me mōhio pū rātou kāore i te kawea mai he taputapu mōrearea,” tāna kōrero, i a ia e unu ana i ngā mea katoa i ōna pūkoro.

“Ka pai, e Hine, māu e tomo tuatahi ki te matawai. Kei muri tata au i a koe nā.”

I a ia e tomo ana ki te matawai, ka whakaatu atu te āpiha i tōna kōnui e anga whakarunga ana. I te tomokanga o te matua, ka haere ai rāua ki te whare kōhatu, piki ake ana i ngā arapiki e rua, ki reira tatū atu ai ki tētahi anō matawai.

Ka tū te matua o Hinekura i mua i tētahi kūaha rākau mārō, ka kōmuhumu ia,

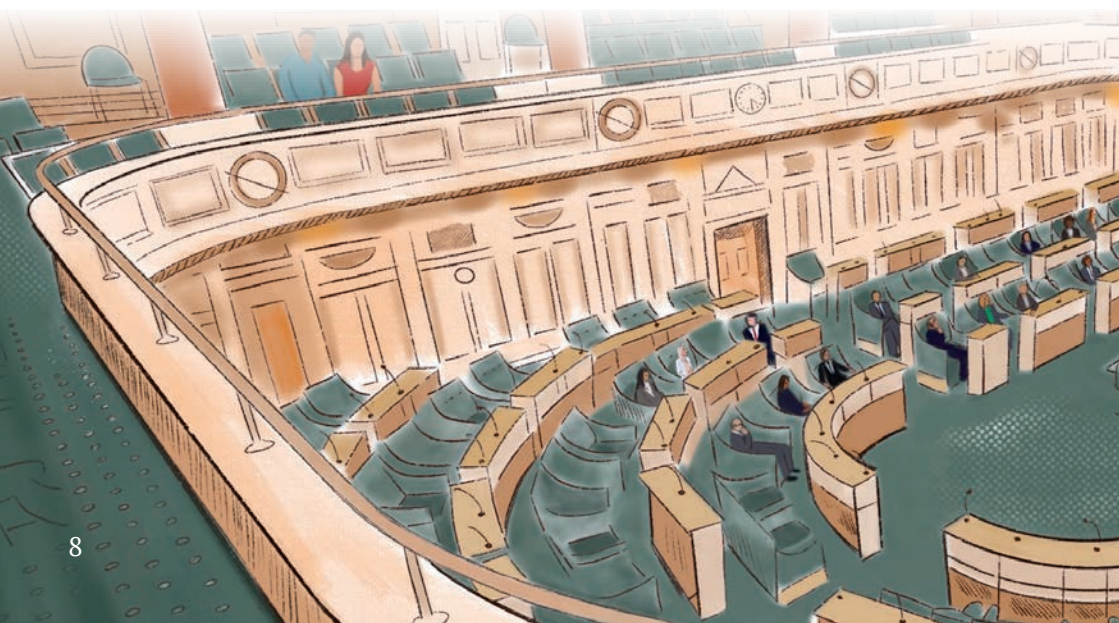
“Nā, kia areare mai, e Hine, me āta ngū tāua i tēnei rūma e whai ake nei.”

“He aha ai, Pāpā?”

“I te mea e mahi ana ētahi tāngata hirahira i roto i te rūma nei.”

“Pēnei i te Pirimia?!” te pātai hoihoi a Hinekura.

“Shhh, e Hine – he hoihoi rawa,” tāna hamumu. “Āe, i tōna tikanga kei roto rā te Pirimia.”

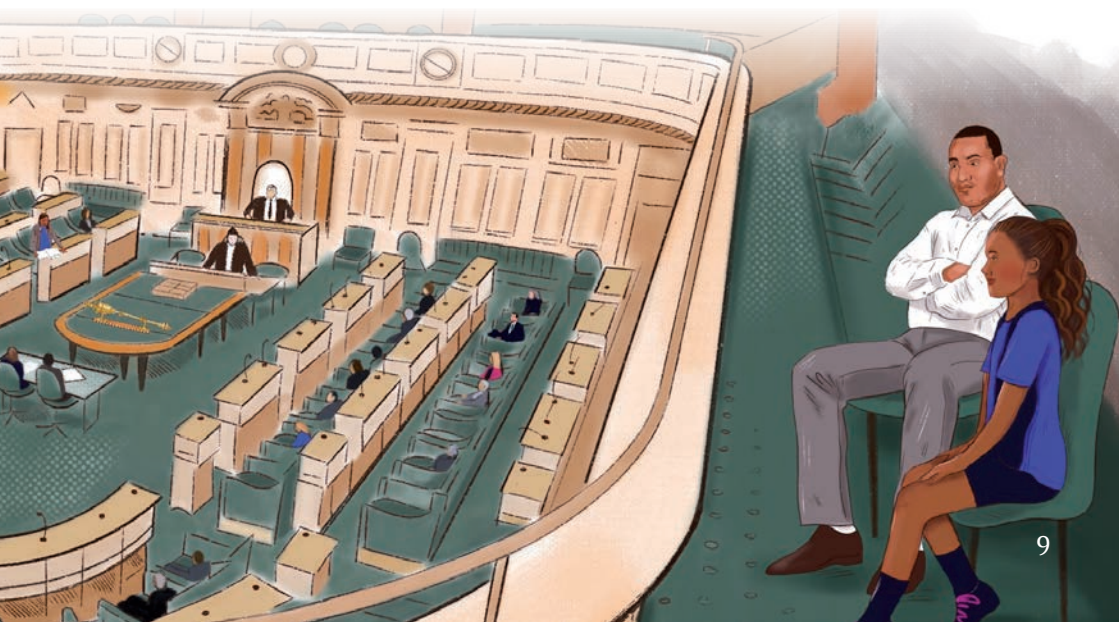

Ka whakatuwhera tōna matua i te kuaha, ā, ka ohorere a Hinekura i te kitenga atu, e titiro iho ana ki tētahi taiwhanga kī ana i te tangata taiea e noho ana i ētahi tūru ngohengohe kākāriki.

Ki te kore he tākai kirihou, ka pēhea tā te tangatatiaki i āna kai kia kauaka e pīrau? Ka nui ake te para kai, waihoki kei te whakauaua tātou i te oranga o tēnā, o tēnā i Aotearoa nei mā tēnei panonitanga!” Ka noho te kaikōrero ki tōna tūru, ā, mea rawa ake ka tū mai tētahi wahine ki te kōrero.

“Te Tino Hōnore, te Pirimia,” te kī a tētahi tāne mau koroka mangu e noho ana ki tētahi tūru nui i te paepae matua o mua. Ka rongo a Hinekura i te ihi i a ia ka kite i te Pirimia e tū ake ana.

“He iti noa atu ēnei whakapāwera i ngā pāinga ka kitea mō te taiao. Mā te whakakore i te whakamahinga o ngā tākai kirihou, ka iti ake te tini o ngā kirihou i ō tātou moana, ō tātou awaawa, ngā rua para me ngā tiriti e mā ake ai, e haumanu ake ai a Aotearoa. Mā te whakarere i te hanganga o ēnei tākai kirihou e heke ai te whakamahinga hiko me tō tātou aro ki ngā rawa hiko whatungarongaro Mēnā ko te kōwhiringa kote whakangāwaritanga me te ao nei, kua rite tonu atu tāku kōwhiri i te ao nei, e Te Māngai!” E kitea mārakeraketia ana te wana o te Pirimia.

“Kōrero, kōrero!” te tangi a te hunga e karapoti ana i a ia.

“E aha kē ana, e pā?” te kōmuhumu a Hinekura.

“E tohe ana rātou mēnā me whakakore te tākai kirihou, pēnā me ērā tākai pipiri ka raua atu te tangata ki runga i āna kai kia kaua e maroke.” Ka kaha ake ngā reo o raro i a rāua...

“E, kia tika mai!”

“He nukarau mahi moni tēnei mō ō rātou hoa e hanga nei i ngā tākai wākihapi!”

“Kino kē!”

“Kia tau!” te hāmama a te tāne mau koroka mangu, ā, ka rewa ia ki ōna waewae.

Kātahi ka wahangū kau te katoa.

“Ko wai rā tērā tāne e noho atu ana i te tūru nui?”

“Ko te Māngai o te Whare. He momo kaiwawao ia kia tika ai te whai a ngā mema Pāremata i ngā ture, ā, kia kauaka e rorirori rawa,” te whakamārama a te matua o Hinekura.

“He aha nei te tikanga o te “mema?” te kōmuhumuhu a Hinekura.

“Ko te hunga e noho ana ki tētahi rōpū, pēnā me koe nā i noho ai hei mema o te karapu poiwhana Rangers i Tāmaki rā,” tāna whakahoki.

“Heoi, katoa ngā mema Pāremata he mea kōwhiri e ngā tāngata o Aotearoa i te wā o te kōwhiringa pōti.”

“E te Māngai,” ko te Pirimia e kōrero tonu ana, “ki a au nei he pire hirahira tēnei, me te aha, i tēnei te pānuitanga tuatoru, te pānuitanga whakamutunga, ka tautoko ahau ki te Whare”

Tū ake ana te Māngai, ka kōrero ai,

“Ko te pātai ia kia whakaaetia tēnei mōtini, koutou e whakaae kī mai āe” .”

“ĀE!”

“Ki te kore, kāo,” te kōrero tonu a te Māngai.

“KĀO!”

“Kua āetia” te whakatau a te Māngai.

“Kāo, kāore i a rātou!” te haukoti a tētahi wahine, “E karangahia ana tētahi pōti pāti,”

“Kua karangahia tētahi pōti pāti. Ka tonoa te Manahautū kia whakahere i te pōti pāti,” te pānui atu a te Māngai.

“E aha ana rātou?” te ui atu a Hinekura.

“Kei te pōti rātou ināiane. Ko te aye he whakaaetanga atu, pēnā me te āe i te reo. Katoa ngā tāngata o raro rā he hononga o rātou ki ētahi pāti motuhake, ki ngā rōpū rānei ka whakaae tahi, ka whakahē tahi rānei. He ōrite ngā pāti ki ngā tīma rerekē,” te kōmuhumuhu a te matua o Hinekura.

“Ināiane ka rikoatanga ngā whakaaro o ngā pāti katoa e pā ana ki tēnei ture. Me whakakore e tātou ngā tākai kirihou, āe rānei, kāo rānei?”

Ka tū mai he wahine i mua o te Māngai, e mau ana hoki i tētahi koroka pango. “Pāti Kiwi, Pāti Tūi, Pāti Kea, Pāti Rūrū.” I te karangatanga o ia pāti kua tū ake tētahi mema kē atu ki te karanga i tētahi nama.

“E 53 pōti tautoko!” te tangi a te māngai mō te Pāti Kiwi.

“E 52 pōti whakahē!” te karanga a tētahi tāne nō te Pāti Tūi

“Te Pāti Kea, e 8 ngā pōti whakaae!” te kī a tētahi wahine.

“E 7 ngā pōti tautoko!” te kī a tētahi tāne nō te Pāti Rūrū.

E tuhia ana ēnei e te wahine mau koroka mangu, e te Manahautū.

Ka huri ia, ka hoatu ai i tētahi pepa ki te Māngai. Ka āta mātaitia e ia mō tētahi wā, kātahi ia ka tū ki te pānui ake,

“E 68 ngā āe, e 52 ngā kāo. Kua whakaaetia te mōtini.”

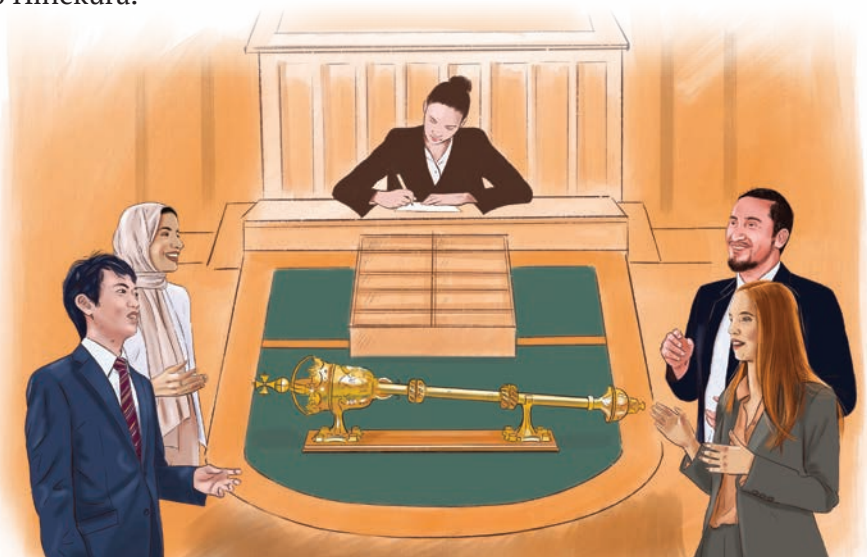
Haruru ana te Whare i te pakipaki, ka pātai a Hinekura, “Nō reira, e mea ana kua kore ināiane i ngā tākai pipiri i ngā hokomaha?”

“Kaua i tēnei wā tonu nei,” te whakamārama a te matua o Hinekura.

“Me whakaae tonu hoki te te Kawana Tianara. Ki te whakaaetia e te Kawana Tianara kua kore ngā tākai kirihou.”

“Kua ahatia mēnā he nui ake ngā tāngata i pōti kāo?” tā Hinekura pātai.

“Nā, kua kore e whakamanatia hei ture,” te whakautu a te matua o Hinekura.

“Nō reira mā te pōti e whakatau tika ai te tangata mēnā kāore e whakaae?” te pātai a Hinekura.

“Āe, e Hine,” te whakahoki a te matua o Hinekura me te mene tonu. “E kare, he ōrite tō

atamai ki tō tō whāea! Tēnā, kua tae pea te wā e hoki ai tāua ki te kāinga,” tāna kī, i a ia e titiro atu ana ki tōna matawā.

“Māmā!” te mihi a Hinekura i tō rāua taenga ki te kāinga.

“Tēnā koe i tēnei ahiahi, Hine!” te whakatau iho a tōna whāea, ka hīkina ake ki te awhiawhi i a Hinekura. “I pēhea te Pāremata? I kite koe i te Pirimia?”

“Āna, he wahine toa hoki. I te ngana ia ki te whakamana i tētahi ture e whakakorehia ai ēnā tākai kirihou angiangi kei ngā hokomaha!”

“Ā, tino pai,” te kī a te māmā o Hinekura nōna e hurahura haere ana i te ika me te maramara rīwai o runga i te tēpu kai.

“He pēnā i a koe nā tōna atamai, tere tonu atu tāna kapo ki ō reira whakahaerenga,” te kī a te matua o Hinekura ki tōna māmā.

“E mea ana koe i pērā ia! kua pai anō ngā piropiro, e kare?” te pātai a te māmā o Hinekura.

“Koia,” te kī a Hinekura, e menemene atu ana ki tōna matua.

“Heoi, kāore au e whakaaetia kia tākaro poiwhana i te kura ināiane, nō reira ka kino mai tērā,” tāna kōrero ko tōna māngai e kī ana i te maramara rīwai.

“Āna, i kōrero mai tō pāpā mō te āhua ki te kura, nā konā i tiki ai au i tēnei i te wā tina.”

Ngaro atu ana tōna māmā mō tētahi wā paku, ka hoki mai ai he pōro hou kei ōna ringa.

Ka pūkana ngā whatu o Hinekura. “Māku tēnā?!”

“Āe rā, e Hine,” tā tōna matua. “Nō tō māmā te whakaaro – ināiane kua wātea koe ki te tākaro poiwhana me te kore noa e aro ki tērā nauhea.”

“Auē! Ka mau te wehi!”

“Tatari kia mutu te kai pō ka tākaro ai ki taua pōro!” te whakatūpatu atu a te māmā o Hinekura. Hohoro ana te kai a Hinekura, ā, ka kotahi tōna puta ki waho, tākaro poiwhana ai ki tōna māmā, tōna matua me tāna pōro hōu.

I te ata ākengokengo, ka kitea e Louie a Hinekura i te papa tākaro i mua i te tīmatanga o te akomanga.

“Mōrena, Hinekura!”

“Mōrena, Louie! kia kōrero tāua?”

“He aha rā?”

“I homai e ōku mātua tēnei pōro ināpō nei!”
te kī a Hinekura e tikina mai ana i tāna tueke.

“Wīare! He rawe kē tēnā – nō reira, māu anō āu ake kēmu e whakahaere i te wā kai?” tāna pātai.

“E mea ana koe. Me hau te rongu e mōhio ai kei te whakahaeretia e tāua tā tāua ake kēmu,” te whakahīhi a Hinekura.

Kua hohoko te whanawhana haere a te tokorua nei i te pōro me ō rāua hoa kia tangi rā anō te pere tuatahi. Ka horapa te karere i tō rāua akomanga mō te whakahaeretanga a Hinekura i tāna ake kēmu i te rā nei.

“Ha! E kore tētahi e hiahia tākaro tahi ki a koe, kāore koe e mōhioitia ana e wai ake!” te mingo a Bronx ki a Hinekura i tōna rongotanga ake.

“Taro kau ka kite....” te menemene atu a Hinekura.

I te wā tina ka tūtaki tahi a Hinekura me Louie i te whīra, e noho wehe ana i te wāhi e tākaro ai a Bronx.

“I te whakaaro au ko tāua hei kāpene mō ngā tīma,” te kī a Hinekura nō rāua e whanawhana haere ana i te pōro.

“Nō reira, ka tākaro tāua ki a tāua?” tā Louie pātai. Ka tungou atu a Hinekura.

Ka menemene atu a Louie i ō rāua hoa ka oma mai ki te tākaro tahi ki a rāua.

“Ko māua ko Louie ngā kāpene, ā, mā māua e kōwhiri ko wai hei kaitākaro mā wai” te pānui atu a Hinekura ki te rahinga tāngata kua tatū atu.

“Me pēhea tāua e whakatau kei a wai te kōwhiringa tuatahi?” tā Louie pātai.

Me tika, nō reira, kei te pēhea te pepa, kutikuti, me te toka?” te pātai a Hinekura. Ka tungou atu a Louie i tana whakaae.

“...pepa...kutikuti-“

“E aha kē ana koutou i konei?!” Ka tae mai a Bronx.

Ka menemene atu a Hinekura me Louie ki a Bronx. “E tākaro poiwhana ana, e kare!”

“Whakaaetia mai au kia tākaro!” te whakahau a Bronx. Katahi ka paku pā te whakamā,

“Ki a au nei, karekau te hunga tangata i hiahia hīkoi tawhiti ki tāku kēmu i te mea he

tata kē atu tāu ki te akomanga.”

“Kore rawa!” te kī taikaha a Hinekura.

“E hoa, e Louie, kua hia nei wā i whakaae ai au kia tākaro koe ki ahau!” te inoi a Bronx.

“E tika ana,” te kōrero horokukū a Louie. Ahakoa kāore a Bronx i paingia e Louie, i whakaae tonu ia kia tākaro i āna kēmu poiwhana.

“Tukuna ia kia tākaro,” te tangi a tētahi tama.

“Kāo, kauaka. He tāhae ia!” te tiwaha a tētahi.

I taua wā tonu ka amuamu katoa rātou tētahi ki tētahi.

“KIA TAU!” te karanga a Hinekura. “E mōhio ana au me pēhea te whakatau kia tika ai. Ko ngā kōnui ki runga mehemea ka hiahia koe kia tākaro a Bronx ki ō tātou taha, ko ngā kōnui ki raro me kāore e hiahia ana.”

Ka kotahi atu rātou ki tāna i whakarite ai, ā, ka tere tā Hinekura kaute atu.

I titiro atu ia ki a Bronx e menemene kau ana, ko ōna whatu e ōturu haere ana i te āmaimai.

Ka tū tatari a Hinekura mō tētahi wā roa, ka tiro ai ki a Louie...

Kātahi ia ka kimo ki a Bronx, ka rere whakarunga tōna kōnui, ka karanga “Kua āetia!”

NGĀ MIHI

E mihi kau atu ana te Ratonga Pāremata me Te Tari o te Manahautū i te Parliament Teacher's Reference Group mō te tūtohi kia tītoa tētahi pakiwaitara e hāngai ana ki te Pāremata mō ngā rangatahi.

ka mihi hoki te kaitito ki te katoa i whai wāhi ai ki te titonga o tēnei nā, inā hoki te hunga nei:

Illustrator: Sarah Trolle

Graphic Designer: Adam Pryor

Translators: Matia Mitai, Maika Te Amo, Ruth Smith

Editor/Story Adviser: Anna Ferguson.

Story Advisers: Maria Samuela, Erin Jellyman.

Publishing Adviser: David Agnew

Test Readers: Sarah Simpson, Craig Adams, Matthew Boucher, Catriona Murphy,
The Parliamentary Engagement Team, and The Brier Family.

All text copyright © Parliamentary Corporation 2022

Illustrations copyright © Parliamentary Corporation 2022

KUPU TIAKI

He mea hanga te paki nei, ngā kiripuaki, ngā kaupapa, te kura, ngā pāti tōrangapū me te tautohetohe hoki o roto he mea hanga, ā, he mea tūpono noa iho mena he oritetanga ki tētahi āhuatanga ōnamata, onāianeī, ō te tau koroī rānei.

ISBN 978-0-47-364478-9

9 780473 644789

New Zealand Parliament
Pāremata Aotearoa